

Briuselis, 2025 m. lapkričio 13 d.
(OR. en)

15410/25
ADD 2

CULT 128	EMPL 514
AUDIO 111	GENDER 200
CULT HERIT 25	DIGIT 240
EDUC 445	TOUR 23
JEUN 236	MI 907
COMPET 1161	ENV 1222
SAN 743	PROCIV 148
DISINFO 100	RECH 501
RELEX 1475	NDICI 10
FREMP 333	FIN 1352
AG 181	

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. lapkričio 13 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET

Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 786 final
Dalykas:	Projektas Bendra deklaracija „Europa kultūrai, kultūra Europai“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 786 final.

Priedama: COM(2025) 786 final

Briuselis, 2025 11 12
COM(2025) 786 final

**Projektas
Bendra deklaracija**

„Europa kultūrai, kultūra Europai“

Bendros deklaracijos „Europa kultūrai, kultūra Europai“ projektas

Preambulė

kadangi:

A. Europa yra beribio meno, kultūros ir kūrybiškumo, taip pat turtingo kultūros paveldo ir istorijos žemynas. Europos kultūros įvairovė ir dinamiškumas, besiremiantys jos menininkų ir specialistų meistriškumu ir kompetencija, yra esminiai ES vertybių ir tapatybės aspektai, skatinantys Europos bendrystės jausmą bei bendrą europinę tapatybę ir stiprinantys demokratiją.

B. Kultūros ir kūrybos sektoriai ir industrijos yra dinamiški ekonomikos sektoriai. Tai strateginis Europos konkurencingumo ir sanglaudos išteklius, kuris prisideda prie ekonomikos augimo, daro teigiamą šalutinį poveikį įvairiuose sektoriuose ir teritorijose, padeda kurti aukštos kvalifikacijos darbo vietas ir skatina ES kūrybinį ir inovacinį pranašumą.

C. Kultūra ir kultūros paveldas įtvirtina pagrindines vertybes, kuriomis grindžiama ES: pagarbą žmogaus orumui, laisvę, demokratiją, lygybę, teisinę valstybę ir pagarbą žmogaus teisėms (ES sutarties 2 straipsnis), ir įkūnija šūkį „Suvienijusi įvairovė“. Svarbiausias ES tikslas kultūros srityje – gerbti ir skatinti turtingą jos kultūros ir kalbų įvairovę; užtikrinti, kad Europos kultūros paveldas būtų saugomas ir turtinamas; skatinti valstybių narių bendradarbiavimą (ES sutarties 3 straipsnis, SESV 167 straipsnis).

D. Kultūra ir kultūros paveldas padeda sukurti erdvę, kurioje galima įsivaizduoti pageidaujama ateitį, ir yra gyvybiškai svarbūs europiniam gyvenimo būdai. Kultūra ir kultūros paveldas suteikia pagrindą viešajam dialogui, vienija bendruomenes, praturtina žmonių gyvenimą, padeda didinti mūsų visuomenės sanglaudą ir yra svarbus veiksnys, padedantis vykdyti ES išorės veiksmus. Pasinaudodama savo kultūros vertybėmis, ES gali didinti atsparumą, skatinti taiką bei demokratiją ir įkvėpti novatoriškus sprendimus, kuriais prisidedama prie darnaus vystymosi.

E. Kultūra yra strateginis išteklius, kuriuo naudodamasi ES gali spręsti neatidėliotinus šiandienos klausimus, pavyzdžiui, susijusius su geopolitine ir geoeconomine įtampa, visuotiniu atšilimu ir aplinkos būklės blogėjimu, socialine ir ekonomine nelygybe, sparčiais technologiniais pokyčiais, demografinė kaita ir psichikos sveikatos krize. Be to, kultūros ir kūrybos sektoriuose ir industrijose kyla vidinių iššūkių, dėl kurių jiems reikalinga tikslinė parama ir būtina imtis ryžtingų veiksmų.

F. Šioje deklaracijoje išdėstyta ilgalaikė strateginė vizija, kaip užtikrinti, kad kultūra taptų Europos tapatybės pagrindu, pabrėžiant kultūros svarbą žmonėms, bendruomenėms bei ES ir stiprinant kultūrinę teises ir principus.

G. Pripažįstant svarbų ES vaidmenį paramos kultūrai srityje, šioje deklaracijoje patvirtinami bendri Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos politiniai įsipareigojimai ir atsakomybė, atsižvelgiant į jų atitinkamą kompetenciją, visapusiškai laikantis ES teisės ir remiantis pagrindinėmis gairėmis, kurios išdėstytos Komisijos 2025 m. Europos kultūros politikos kelrodyje.

Bendra deklaracija „Europa kultūrai, kultūra Europai“

0. Siekiame užtikrinti, kad kultūra tiek prisidėtų prie Europos vienybės, demokratijos, kompetencijos ir konkurencingumo, tiek visu tuo remtųsi. Todėl įsipareigojame:

- stiprinti Europos Sąjungos, kaip pasaulinės kultūrinės galios ir gyvybingo kūrybiškumo centro, kuriame kiekvienas gali laisvai kurti ir dalyvauti kultūrinėje veikloje, vaidmenį; vaidmenį, susijusį su kultūrinių teisių puoselėjimu ir galių suteikimu piliečiams bei kūrybos sektorių specialistams;
- užtikrinti, kad kultūra ir toliau būtų veiksnys, padedantis tobulinti Europos socialinę, ekonominę ir teritorinę struktūrą, ir pripažinti jos savaiminę, visuomeninę, pilietinę bei ekonominę vertę ir transformacinį potencialą;
- remti priemones, kurios padėtų įgalėti, klestėti, diegti inovacijas ir konkuruoti pasaulio mastu;
- pripažinti, kad kultūra yra viešoji gėrybė, prisidedanti prie ES atsparumo ir tvaraus augimo.

Atsižvelgdami į šiuos įsipareigojimus ir keturias pagrindines Europos kultūros politikos kelrodžio kryptis, pareiškiame, kad laikomės toliau išvardytų Europos kultūros politikos principų.

1. **Meninės raiškos laisvė** ir laisvė kurti yra kultūros pagrindas ir atlieka itin svarbų vaidmenį plėtojant demokratinę visuomenę ir puoselėjant Europos vertybes.

Įsipareigojame:

- užtikrinti meninės raiškos laisvę ir pagarbą ES vertybėms, kaip vieną iš esminių demokratijos ir pagrindinių teisių Europos Sąjungoje ramsčių;
- apsaugoti menininkus ir kultūros specialistus nuo cenzūros, bauginimo ir netinkamo kišimosi;
- užtikrinti kultūros institucijų nepriklausomumą.

2. **Kultūros ir kalbų įvairovė** yra pagrindinės vertybės, kuriomis grindžiama ES. Įsipareigojame:

- remti, puoselėti ir išsaugoti turtingą Europos Sąjungos kultūros bei kalbų įvairovę ir kultūrinį suverenumą;
- skatinti visapusišką Europoje sukurto kultūrinio turinio įvairovę (be kita ko, internete) ir naudotis naujomis technologijomis, kad būtų užtikrintas šio turinio matomumas ir aptinkamumas.

3. **Kultūros prieinamumas** yra vienas iš pagrindinių demokratinės ir įtraukios visuomenės ramsčių. Įsipareigojame:

- visiems, ypač jaunesnių kartų atstovams, kultūros ir kultūros paveldo srityje užtikrinti įtraukų prieinamumą, galimybę dalyvauti, mėgautis ir naudotis privalumais;
- ypatingą dėmesį skirti asmenų su negalia, marginalizuotų ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, taip pat žmonių, gyvenančių kaimo, atokiose ar nepakankamai aptarnaujamose vietovėse (įskaitant vietoves, kurioms gresia gyventojų skaičiaus mažėjimas arba kurios susiduria su socialinėmis ir ekonominėmis problemomis), kultūrinėms teisėms;
- plėtoti ir gerinti kultūros infrastruktūrą visoje Europoje, atkreipiant dėmesį į socialinių, ekonominių ir teritorinių skirtumų šalinimą.

4. Teisę į **sąžiningas, teisingas, sveikas ir saugias darbo sąlygas** turi visi, įskaitant menininkus ir kultūros specialistus, kurie yra mūsų kultūros ir kūrybos sektorių ir industrijų esminiai dalyviai. Įsipareigojame:

- siekti, kad visiems menininkams ir kultūros specialistams būtų užtikrintas teisingas atlyginimas, tinkama socialinė apsauga ir galimybės įgyti įgūdžių, taip pat remti jų teises į kolektyvines derybas ir padėti užtikrinti jų profesinę saugą ir sveikatą, įskaitant psichikos sveikatą;
- skatinti lyčių lygybę kultūros ir kultūros paveldo srityje ir saugoti menininkų bei kultūros specialistų su negalia teises.

5. **Jaunimui** tenka labai svarbus vaidmuo kuriant Europos ateitį ir jos įvairialypį kultūrinį kraštovaizdį. Įsipareigojame:

- skatinti jaunimo atstovavimą ir dalyvavimą kultūros valdymo struktūrose, siekiant didinti jaunuolių vaidmenį jiems aktualiuose sprendimų priėmimo procesuose;
- remti jaunus ir kylančius menininkus, pripažįstant jų indėlį į Europos kultūrą ir paveldą.

6. **Kultūros, meno ir švietimo** sinergija yra labai svarbi ateities visuomenės vystymuisi ir klestėjimui. Įsipareigojame:

- skatinti meninį švietimą visiems formaliojo bei neformaliojo švietimo ir savišvietos (įskaitant mokymąsi visą gyvenimą) programų dalyviams;
- remti STEAM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos) metodo taikymą ir tarpdalykę bei daugiadalykę kultūros, meno, mokslo ir technologijų sinergiją.

7. Nustatyta, kad dalyvavimas kultūriniame gyvenime daro teigiamą poveikį asmenų ir bendruomenių **sveikatai ir gerovei**. Įsipareigojame:

- įgyvendindami savo politiką skatinti teigiamą kultūros ir dalyvavimo kultūriniame gyvenime poveikį sveikatai ir gerovei;
- dalytis geriausia praktika ir novatoriškais metodais įvairiuose sektoriuose.

8. **Dirbtinio intelekto** (DI) sistemų naudojimas, plėtojimas ir valdymas turėtų padėti skatinti žmogaus kūrybiškumą taikant sąžiningą į žmogų orientuotą ir teisėmis grindžiamą požiūrį. Todėl šioje srityje reikėtų: gerbti kultūrinės teises, prieinamumą, įtraukumą ir kultūros įvairovę; plėtoti ir skatinti Europos, nacionalinio ir vietos turinio atrandamumą; skatinti konkurencingumą; kovoti su skaitmenine atskirtimi; skatinti skaitmeninę įtrauktį. Įsipareigojame:

- skatinti žmonių kūrybą ir Europos kultūrinį bei kalbinį skaitmeninį suverenumą ir mažinti šališkumo bei kultūrinės niveliacijos etinę riziką;
- saugoti intelektinės nuosavybės teises ir tuo tikslu spręsti klausimus, susijusius su DI poveikiu kūrėjų atlyginimui, o kartu priimti inovacijas;
- stebėti ir švelninti DI poveikį darbo vietoms, taip pat padėti kultūros ir kūrybos sektoriams ir industrijoms prisitaikyti prie technologinių pokyčių ir įgyti skaitmeninių įgūdžių;
- skatinti naudoti DI kaip priemonę kultūros ir kūrybos sektorių specialistams paremti, taip pat kultūros ir kūrybos sektoriams bei industrijoms sudaryti sąlygas naudotis šių technologijų teikiamomis galimybėmis.

9. **Kultūros paveldas** susieja mūsų praeitį ir ateitį. Tai vienybės įvairovėje simbolis ir mūsų tapatybės, demokratijos ir atsparumo esminis elementas. Įsipareigojame:

- saugoti ir propaguoti turtingą Europos materialųjį ir nematerialųjį gamtos ir kultūros paveldą, o kartu naudoti skaitmenines technologijas jo išsaugojimui, prieinamumui ir inovacijoms skatinti;
- didinti informuotumą, plėtoti mokslinius tyrimus ir stiprinti gebėjimus, taip pat gerinti duomenų bazių ir skaitmeninių technologijų naudojimą ir sąveikumą reaguojant į neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis ir kitų susijusių nusikaltimų grėsmę, o kartu skatinti visų atitinkamų specialistų (pavyzdžiui, paveldo, teisėsaugos ar muitinės specialistų) tarptautinį bendradarbiavimą;
- skatinti kartų mainus, kad vyresnės kartos kultūros paveldą ir žinias galėtų perduoti jaunesnėms kartoms.

10. Kultūra ir kultūros paveldas padeda skatinti **regioninį ir teritorinį vystymąsi, atsparumą, socialinę sanglaudą ir Europos regionų konvergenciją**. Jie taip pat turi būti apsaugoti per krizes, be kita ko, nuo rizikos, kurią kelia klimato kaitos poveikis. Įsipareigojame:

- užtikrindami sinergiją su kitomis sritimis išnaudoti kultūros ir kultūros paveldo potencialą, kad būtų didinamas visų teritorijų patrauklumas ir sprendžiami teritoriniai uždaviniai, be kita ko, kovojama su demografiniu nuosmukiu, ypač periferinėse, kaimo, atokiose ir nepakankamai aptarnaujamose vietovėse, įskaitant ES atokiausius regionus;
- skatinti tvarų kultūrinį turizmą, pagarbų kultūros paveldo, kraštovaizdžių bei nusistovėjusių bendruomenių tradicijų atžvilgiu ir prisidedantį prie regioninės ir vietos plėtros;
- gerinti bendradarbiavimą pasirengimo krizėms srityje ir integruoti kultūrą bei kultūros paveldą į saugumo ir pasirengimo krizėms planavimo, krizių ir rizikos valdymo, atstatymo po krizės, atkūrimo ir taikos kūrimo procesus.

11. Kultūra, įskaitant kultūros paveldą, yra labai svarbi **perėjimo prie aplinkosauginio tvarumo procese**, nes ji formuoja vertybes, elgseną ir praktiką, kuriais grindžiamas aplinkos atžvilgiu atsakingas vystymasis. Įsipareigojame:

- akcentuoti kultūros svarbą rengdami reagavimo į ekologinius iššūkius politiką ir tuo tikslu skatinti tokią architektūrą, dizainą, paveldo apsaugą ir kraštovaizdžio valdymą, kurie remtųsi kokybės, novatoriškumo, įtraukties ir kompetencijos principais, taip pat skatinti taikyti praktines žalinimo priemones ir įgalinti kultūros ir paveldo subjektus kartu su bendruomenėmis formuoti naratyvus ir juos keisti;

12. Siekiant įgyvendinti šios deklaracijos užmojus ir visapusiškai panaudoti universalųjį kultūros poveikį, reikia propaguoti kultūrą ES vidaus ir išorės politikoje, investuoti į kultūros ir kūrybos sektorius bei industrijas ir stebėti pažangą. Įsipareigojame:

- remti **tęstinį tikslinį** kultūros ir kūrybos sektorių ir industrijų **finansavimą** ir skatinti novatoriškus bei alternatyvius finansavimo būdus visais valdymo lygmenimis;
- **integruoti** kultūrą į **atitinkamas strategijas, politiką** bei veiksmus ir į atitinkamas finansavimo priemones;
- palaikyti glaudų **dialogą su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais**;
- propaguoti šią deklaraciją **ES santykiuose su tarptautinėmis organizacijomis ir šalimis partnerėmis**, atsižvelgiant į atitinkamus pasirašiusiųjų vaidmenis ir įgaliojimus, o mūsų partnerystės susitarimus susieti su abipusiškumo ir ilgalaikio įsipareigojimo vertybėmis;

- skatinti iniciatyvas, kuriomis siekiama gerinti patikimų ir palyginamų duomenų apie kultūrą prieinamumą, kad būtų remiamas įrodymais grindžiamos kultūros politikos plėtojimas;
- apžvelgti pažangą šioje deklaracijoje aptariamose srityse.
